

Ungdomskriminalitet

Vilka riskfaktorer påverkar ungdomar i förorterna att begå brott?

.....
Fördjupningsarbete

Socialpedagogutbildningen

Vårterminen 2023

Författare: Bellai Ndaw

Handledare: Alexander Akterin
.....

Sammanfattning

Fördjupningsarbetet syftar till att studera vilka riskfaktorer som påverkar ungdomar i åldrarna 13-20 år i utsatta områden, så kallade förorter, att begå brott. Studien tittar på områden som av polismyndigheten definieras som utsatta områden och statistik från dessa områden gällande ungdomar och riskfaktorer. Fördjupningsarbetet analyserar också ungdomsbrottslighet i förorterna utifrån konfliktteori och kontrollteori. Avslutningsvis dras slutsatser såsom att det finns gemensamma riskfaktorer till varför ungdomar i förorterna begår brott, strukturella faktorer men också individuella faktorer som påverkar. Slutsatsen i fördjupningsarbetet är att det finns strukturella samt individuella faktorer som påverkar ungdomar att begå brott i förorterna. Ungdomar i utsatta områden har statistiskt fler riskfaktorer när det gäller brottslighet. Dessa faktorer är bland annat följande: socioekonomisk utsatthet i form av arbetslöshet, låga inkomster, fler i långvarigt bidragsstöd och färre med gymnasiebehörighet. Etnisk segregation och utanförskap är också riskfaktorer som framkommer i fördjupningsarbetet som påverkar ungdomar i förorterna att begå brott. Slutligen kan man utifrån fördjupningsarbetet förstå att beroende på vilken teori man väljer att belysa problematiken ur får man olika perspektiv på samma problematik.

Inledning

Som blivande socialpedagog kommer jag sannolikt att arbeta med ungdomar som hamnat snett i livet och jag är därför intresserad av att undersöka vilka faktorer som påverkar ungdomar att ta olika vägar i livet. Samtidigt har jag min bakgrund i Göteborg där jag växte upp i en förort som format en stor del av det jag är idag. Jag såg tidigt i livet att personer som växer upp i samma utsatta område kan ta olika vägar i livet och intresserade mig tidigt för att förstå vad som ledde människor att fatta olika beslut. Hade vi alla samma förutsättningar men valde olika vägar eller fanns det faktorer som påverkade våra förutsättningar?

Bakgrund

Enligt Nationalencyklopedin är ungdomsbrottslighet en benämning inom kriminologin som syftar till brott som begås av målgruppen 15-20 år. De flesta brott begås av ungdomar när de är mellan 13-17 år. De flesta ungdomar som begår brott i denna åldern gör det under en viss period medan en liten grupp fortsätter sitt normbrytande beteende. Min benämning av ungdomar i detta fördjupningsarbete kommer därför att syfta till personer mellan 13-20 år. Benämningen förort är enligt Nationalencyklopedin ett område i utkanten av en stad (NE u.å.).

I mitt fördjupningsarbete kommer ordet förort att syfta till utsatta områden som byggdes under miljonprogrammet. Enligt NE är miljonprogrammet en benämning på den bostadspolitik som rådde i Sverige mellan åren 1964-1975 som handlade om att regeringen beslutade att bygga en miljon bostäder under en kort period för att motverka bostadslösheten som fanns under denna period. Idag är många av dessa områden socioekonomiskt utsatta och ungdomsbrottsligheten i dessa förorter är hög (NE u.å.).

Att ungdomar begår brott är ett fenomen som förekommit i samhället sedan lång tid tillbaka, även om samhällsdebatten och skjutningarna i Sveriges förorter idag får mycket uppmärksamhet i media. Har ungdomsbrottsligheten bara blivit värre och är Sverige ett land där ungdomsbrottsligheten har eskalerat mer än i andra länder? Enligt BRÅ har ungdomars brottslighet ökat omfattande under efterkrigstiden i hela Västeuropa och inte bara i Sverige (BRÅ 2007, 2).

I samma rapport från BRÅ framkommer också att i kriminalstatistiken visas tydligt att ungdomar mellan åren 15-20 år utgör den mest brottsaktiva åldersgruppen i samhället. Detta ser man även internationellt och inte bara i Sverige, att ungdomsåren innebär en topp i brottsstatistiken. Med detta menar man att ungdomsåren utgör en tid då brottslig aktivitet ökar och som är en kort fas för de allra flesta ungdomar i samhället. Eftersom vuxna utgör en större del av befolkningen i samhället är vuxna personer dock alltid en majoritet i brottsstatistiken förutom när det gäller exempelvis personrån och misshandel där ungdomar står för en stor del av statistiken. Samma rapport belyser att när man gjort undersökningar bland ungdomar som sedan lett till statistik kan man se att fler ungdomar begår brott än de som blir misstänkta för brott och därför vet man att det finns ett stort mörkertal (BRÅ 2007, 6-7).

Utsatta områden, så kallade förorter

Enligt polisens officiella webbplats förekommer det i Sverige så kallade utsatta områden som polisen har kartlagt i sitt arbete mot brottslighet. Vad som kännetecknar dessa områden är att det är "geografiskt avgränsade områden som karaktäriseras av en låg socioekonomisk status och där de kriminella har en inverkan på lokalsamhället"(Polisen u.å).

Enligt polismyndigheten motsvarar de utsatta områdena 0,02 procent av Sveriges geografiska yta och befolkningen i dessa områden motsvarar ungefär 5 % av Sveriges befolkning. Trots detta är dessa områden starkt präglade av kriminalitet. En liten grupp människor som är inblandade i kriminalitet har stor inverkan på den resterande befolkningen i dessa utsatta områden(Polisen u.å).

I dessa områden kan kriminaliteten handla om offentliga våldshandlingar som riskerar att skada oskyldiga, narkotikahandel som bedrivs i det öppna och ett utagerande missnöje mot samhället(Polisen u.å).

Statistik från utsatta områden

Utsatta områden präglas statistiskt i större utsträckning av social och ekonomisk utsatthet än genomsnittet i Sverige. Detta gäller faktorer såsom hög arbetslöshet, låga inkomster, fler i långvarigt bidragsstöd och färre med gymnasiebehörighet. Statistik visar att 40 procent av de unga i utsatta områden går ut grundskolan med icke godkända betyg. Detta kan jämföras med riksgenomsnittet för andelen elever som saknar behörighet till gymnasiet som de senaste fyra åren har legat på 12,83 procent. Statistik visar också på att utsatta områden präglas av etnisk segregation och att ungdomar i dessa områden marginaliseras i större utsträckning än i övriga Sverige och känner ett starkt utanförskap till övriga samhället(NOA 2017, 12).

Utbildning och sysselsättning är starka skyddsfaktorer som kan motverka risken för en ungdom att hamna snett, i kriminalitet eller utanförskap. Dessa skyddsfaktorer är särskilt viktiga i utsatta områden där kriminaliteten är mer utbredd och därför är riskerna för ungdomarna att hamna i kriminalitet högre(NOA 2017, 12).

Under sju år har skillnaderna mellan socioekonomiskt utsatta områden och mer välbärgade områden ökat. Detta ser man bland annat på att andelen behöriga lärare i utsatta områden minskat och ligger nu på 62 procent medan det i de mer välbärgade områdena ligger på 78 procent. Lee Gleichman Linnarsson på Skolverket lyfter bilden av hur det går sämre och sämre för skolor i utsatta områden på grund av den höga omsättningen av personal, både när det gäller lärare men också rektorer. Detta kan leda till att det är svårt att dra till sig kompetent personal(Guibourg m.fl. 2022).

Skillnaderna i resurser mellan socioekonomiskt utsatta områden och välbärgade områden visar sig också i hur man använder resurserna och att resurstilldelningen inte motsvarar elevernas faktiska behov och förutsättningar. Utsatta områden får inte tillräckligt med resurser för att täcka de personalkostnader och materiella behov som finns. Lärarna på dessa skolor får i mindre utsträckning kompetensutveckling på grund av bristande resurser. När de väl får

resurser går de till elevhälsan och rekrytering av personal medan skolor i välbärgade områden lägger resurserna på kompetensutveckling för sin personal, förbättring av lokaler och moderna lärandeverktyg som i sin tur påverkar elevers möjlighet till lärande. (Lozic 2016).

Syfte

Syftet med detta fördjupningsarbete är därför att undersöka vilka riskfaktorer som påverkar ungdomar i utsatta områden att begå brott. Jag kommer utifrån konfliktteori och kontrollteori att analysera ungdomsbrottsligheten i förorterna. Fördjupningsarbetet kommer att belysa olika perspektiv på samma problematik och lyfta faktorer på individnivå men också på gruppnivå som påverkar dessa ungdomar att hamna i ett normbrytande beteende.

Frågeställning

Vilka riskfaktorer påverkar ungdomar i förorterna att begå brott?

Perspektiv I - Social kontrollteori

Kriminologisk kontrollteori menar att kriminalitet är ett resultat av att människan i grund och botten är en egoistisk varelse som sätter sina egna begär i första rummet. Med andra ord är det en obalans mellan impulsen att begå brott och den sociala kontroll som förhindrar människor att begå brott. Denna teori menar att brott begås som ett resultat av att individen inte anpassar sig till sin omgivning när hen tillfredsställer sina begär. Synen på brott inom detta perspektiv är att brott kommer att begås så länge individen låter sina naturliga begär styra. Det man frågar sig istället är "varför begår människor inte brott?" Det vill säga, vad hindrar/hämmar individen från att begå brott?(Giddens & Sutton 2014, 613).

Tanken om att olika slags kontroll är avgörande för att hindra individen från att följa sin naturliga brottsbenägenhet kännetecknar kriminologiskt tänkande och kontrollteori. Inom kontrollteori finns förklaringsmodeller såsom teorin om sociala band, låg självkontroll och social desorganisation(Engdahl & Lindgren 2021, 89).

Sociala band

"Brott och avvikande beteende är ett resultat av att individens band till samhället har försvagats eller brutit samman"(Engdahl & Lindgren 2021, 90).

Ovanstående citat kännetecknar teorin om sociala band. Inom denna teori är ett social band mellan människor avgörande för att individen ska hållas borta från att begå brott. Det handlar helt enkelt om synen på att sociala band mellan människor fungerar som en skyddsfaktor när det kommer till risken att begå brott. Därför anses anknytningen ett barn har till omgivningen och främst sina föräldrar som särskilt viktig. Förutom föräldrar anses skolkamrater och lärare som viktiga anknytningspersoner för att motverka brottsbenägenhet. Vidare är en viktig faktor när det kommer till sociala band att individen har åtaganden såsom utbildning, skapa ett legitimt företag eller satsar på att vara en god samhällsmedborgare på annat sätt. Varje gång individen överväger att följa sin naturliga brottsbenägenhet behöver hen också tänka att allt hen byggt upp också riskerar att gå förlorat och att detta ska fungera som en motverkande skyddsfaktor(Sarnecki, 2017, 104).

Tredje aspekten av social band handlar om att en individ som inte har tillfälle att begå brott sannolikt inte gör det heller. Det handlar om att sysselsätta sig på ett legitimt sätt och vara upptagen av att ha saker att göra. Det kan handla om engagemang i skolarbete eller arbete. Vikten av fritidsaktiviteter inom detta perspektiv blir extra viktigt för att motverka brott. Graden av övertygelse utgör fjärde aspekten av sociala band och handlar om individens syn på de normer, värderingar men också lagar som finns i samhället. Beroende på hur stor ens övertygelse om detta och vilka värderingar man har riskerar man i olika utsträckning att begå brott. Med andra ord kan man säga att en individ som är positivt inställd till samhället kommer sannolikt att följa dess lagar och regler(Sarnecki, 2017, 104).

Vissa kontrollteoretiker menar att strukturella samhällsförhållanden påverkar individuella upplevelser. De lyfter strukturella arbetsförhållanden på arbetsmarknaden och

socioekonomiska faktorer såsom fattigdom som faktorer som påverkar brottsbenägenhet. De menar också på att uppfostringsstrategier med inslag av hot, inkonsekvens och brist på övervakning som omfattande riskfaktorer för brottsbenägenhet(Engdahl & Lindgren 2021, 93-94).

Låg självkontroll

Teorin om låg självkontroll handlar om att det är den låga självkontrollen som leder människor till att begå brott. Människor vill gärna ha njutning och vill slippa smärta. Individer som svarar på sina begär genom att vilja tillfredsställa dem tillfälligt eller snabbt utan att tänka på långtgående konsekvenser är personer med låg självkontroll. Denna teori menar på att det som skiljer olika individer är hur vi agerar på våra drifter, personer med tålamod har självkontroll medan en person som vill ha resultat direkt har låg självkontroll. Individer med låg självkontroll tänker i nuet och överväger inte kostnaden av förlust i längden, förlust i form av relationer eller viktiga åtaganden. Självkontroll utvecklas inom sociala band i form av lärdomar från föräldrarna i hemmet och sedan i skolan av lärare. Proaktiva vuxna som engagerar sig i barnet är viktiga för självkontrollen inom denna teori (Engdahl & Lindgren 2021, 112-116).

Social desorganisation

Social desorganisationsteori menar att det finns faktorer som påverkar ett bostadsområdes sociala kontroll och kan vara en förklaringsmodell till varför det begås brott i området. I utsatta områden finns det normer och värderingar som påverkar unga att begå brott. Det kan handla om hat mot polisen eller normer i samhället i stort. Kriminalitet ses inom denna teori som ett resultat av egenskaper hos själva områden och inte hos individer. Brottsligheten ses som en utväg ur socioekonomisk utsatthet såsom fattigdom, arbetslöshet och dålig anknytning till skolan. Områden som präglas av social desorganisation har ofta dåliga förutsättningar för de boende att lösa gemensamma problem, svårigheter att upprätthålla sociala relationer och ett obefintligt vi tänk som handlar om att agera för områdets bästa (Engdahl & Lindgren 2021, 113).

Tre viktiga faktorer som man belyser inom denna teori är att fattigdom, etnisk heterogenitet och stora omflyttningar är kopplade till kriminalitet och sociala problem. Fattigdom och etnisk heterogenitet i sin tur kan leda till stress, oro och social isolering hos invånarna i dessa områden. Invånarnas band till området försvagas och man blir misstänksam mot sin omgivning vilket i sin tur leder till att den informella sociala kontrollen försvagas och därmed finns det inget som kan motverka kriminalitet i området(Engdahl & Lindgren 2021, 112-116).

Perspektiv II – Konfliktteori

Till skillnad från social kontrollteori som ser brott som ett resultat av individens handlingar belyser konfliktteorierna brott som en social konstruktion. En konfliktteoretiker är av uppfattningen att samhället består av makt, ojämlikhet och hård konkurrens mellan olika grupper i samhället. Dessa grupper har olika status, resurser och därför olika inflytande på samhällsordningen. Denna spänning mellan dominerande och missgynnade grupper skulle en konfliktteoretiker ange som grund till varför vissa människor begår brott (Giddens & Sutton 2014, 42-43).

Kontrollteorierna lyfter vikten av att bredda sitt perspektiv när man ställer sig frågan “varför begår människor brott”? Här menar man att man inte enbart kan beskriva brott som ett resultat av exempelvis låg självkontroll utan att brott och vårt rättssystem är ett resultat av olika maktförhållanden mellan grupper och att samhället utformas efter grupper med högre status intressen (Engdahl & Lindgren “2021”, 205-208).

Konfliktteorierna kritiserar andra kriminologiska teorier på grund av att man missat den poäng som är mest central inom denna teori. Nämligen att makt och intressen alltid ligger till grund för hur rättssystemet utformas och förändras. Med anledning av detta menar man också på att konsensus i samhället är något som inte ska tas för givet. Vidare är kritiken mot dessa teorier också att de bygger på en idé om att rättssystemet bygger på ett rätt och fel tänk som alla i samhället delar. När någon bryter mot detta tänk går staten in och tillrättavisar denna person genom straff eller rehabilitering (Engdahl & Lindgren, “2021”, 205-208).

Konfliktteorierna belyser också en viktig aspekt av lagar, det faktum att de är kopplade till den tid och det samhälle vi lever i just nu. Handlingar som under en viss tid ansågs vara kriminella kan idag anses vara “normala” och lagliga. Ett sådant exempel är homosexualitet (Engdahl & Lindgren “2021”, 205-208).

Klass

Konfliktteoretiker lyfter ofta också personer på höga positioner, med makt och medel som de som är med och påverkar lagars utveckling då de besitter makt. Men det är också denna grupp, med makt, som behandlas mildare än personer med lägre status. Detta menar man beror på att den med lägre status saknar medel att bekämpa systemet medan den med resurser kan driva frågor om kriminalisering/legalisering och få större respons. Man lyfter inom denna teori att brott som begås av de med mindre medel exempelvis "gatu- brottslighet" vanligtvis hanteras med straffrätten medan när en storföretagare begår brott så hanteras detta med administrativa åtgärder eller inom straffrätten men att straffet då tilldelas företaget och inte den enskilda. Inom denna teori förklarar man att brott bland minoriteter är ett resultat av att alla i samhället inte har medel att uppnå sina med på lagligt sätt, att vissa saknar resurser. Så när någon begår brott, tittar man på vilka relationer denna person har till makt och inte vilket beteende man gjort sig skyldig till. För kriminalisering av just det beteendet har någon/några med makt bidragit till (Engdahl & Lindgren “2021”, 219-226).

Varför begår människor brott i övrigt enligt denna teori? Det kan vara ett resultat av att man är fattig, att man begår brott för att få sina grundläggande behov tillgodosedda såsom tak över huvudet, mat på bordet eller kläder på kroppen. Det kan också handla om att individer ur "lägre" grupper begår brott i protest eller för att visa missnöje mot systemet. Viktigt att nämna är att inom detta perspektiv är det inte bara fattigdom som utgör en orsak till varför människor begår brott utan klass är också en faktor. Begreppet klass är här kopplat till hur brottslighet utvecklar sig i ett kapitalistiskt samhälle där det råder obalans i maktförhållanden mellan de som äger kapital och de som saknar medel(Engdahl & Lindgren "2021", 219).

Genus

Inom konfliktteori finns det teoretiker som har valt att belysa genus och patriarkatet som viktiga faktorer när det gäller förklaringsmodeller till varför människor begår brott. Sambandet mellan kön och brott är tydligt och välkänt och det framgår tydligt i den forskning som gjorts att pojkar/män är överrepresenterade i brottsstatistiken(Bäckman m.fl 2018, 67).

Inom detta perspektiv anses kön vara något som skapas av samhället genom att definiera vad som är en kvinna och man exempelvis. Samtidigt definieras hur en man och kvinna bör bete sig och vilka normer och värderingar som är kopplade till könen. I ett patriarkalt samhälle förväntas män att vara maskulina och kvinnor feminina. För en man kan kopplingen mellan våld och maskulinitet vara en tydlig signal som samhället ger. Om en mans manlighet blir hotad behöver han markera sin maskulinitet. Det kan handla om att inte backa i situationer medan kvinnlighet handlar om att vara lämplig. Maskulinitetskonstruktioner har varit vägledande när man tittat på gäng där det förekommer brott. Man pratar inom detta perspektiv om att våldsbrott är kopplat till maskulinitetsnormer men att brott generellt också kan vara det. När möjligheter till legala aktiviteter såsom jobb och utbildning är begränsade kan brott vara en resurs(Bäckman m.fl 2018, 75-76).

Etnicitet

Förutom klass och genus har etnicitet också varit en omdebatterad faktor inom konfliktteorier gällande orsaker till varför människor begår brott. Olika teoretiker har prövat om etnicitet, att tillhöra "fel" grupp rent etniskt kan påverka om man begår brott i större utsträckning än majoritetssamhället. Det kan handla om konflikter som uppstår när två grupper med olika språk, traditioner och etniska bakgrund möter varandra och en av dem är majoritet. Det finns teoretiker som har argumenterat för att invandrargrupper normer och värderingar skiljer sig tydligt från majoritetssamhället och kan därför leda till att brott uppstår. Om individen följer sin "egen grupps" normer och värderingar kan det uppstå konflikt med det nya landets normer vilket i sin tur kan leda till ett utanförskap. När vissa av de nya normerna dessutom återfinns i landets lagar kan normkonflikter leda till att den enskilde individen döms för brott när hen bryter mot majoritetssamhällets normer. Det är detta som konfliktteoretiker kallar för att individen straffas om man inte följer normerna i samhället. Normer som idag är passande för det samhälle man lever i. Som förr kanske var olagligt och i framtiden kanske blir det igen. Segregationen som detta kan leda till kan handla om diskriminering på bostadsmarknaden och arbetsmarknaden(Sarnecki 2009, 191).

Diskussion och slutsats

Syftet med detta fördjupningsarbete har varit att undersöka varför unga män i utsatta områden begår brott. Ämnet är omdebatterat och det är svårt att ge ett enkelt svar till denna frågeställning. Det finns dock vissa risk- och skyddsfaktorer som man tydligt kan utläsa när man börjar undersöka frågan och det är dessa som vi ska försöka bryta ner i denna del.

Det finns gemensamma riskfaktorer till varför ungdomar i förorter begår brott, dels strukturella faktorer men också individuella faktorer som påverkar. Ungdomar i utsatta områden har statistiskt fler riskfaktorer som påverkar de att begå brott. Dessa faktorer är bland annat följande: socioekonomisk utsatthet i form av arbetslöshet, låga inkomster, fler i långvarigt bidragsstöd och färre med gymnasiebehörighet. Etnisk segregation och utanförskap är också riskfaktorer som framkommer och som påverkar ungdomar i förorter att begå brott.

Utanförskap och bandet till samhället

En kontrollteoretiker skulle förklara ungdomsbrottslighet i förorter som ett resultat av att bandet mellan ungdomen och samhället försvagas på olika sätt. Något som i "vanliga" termer skulle kallas utanförskap och som bland annat belyses som en problematik i förorterna. Enligt NOA (2017) vet vi att en social riskfaktor i utsatta områden är att ungdomar känner sig marginaliserade och alienerade från övriga samhället. Statistik visar på att 40% av ungdomar i utsatta områden går ut skolan med icke godkända betyg. En kontrollteoretiker skulle belysa detta som att ungdomen har svaga sociala band till skolan, trygga vuxna i skolan vilket i sin tur kan leda till att ungdomar begår brott. Vi vet att god anknytning till skolan och sysselsättning är skyddsfaktorer från en ungdom att utveckla normbrytande beteende.

Hur skulle en konfliktteoretiker se på ovanstående fråga? En konfliktteoretiker skulle se ovanstående problematik med utanförskap och ungdomsbrottslighet i förorter som ett resultat av att vårt rättssystem och att människor i förorternas intressen inte tillvaratagits när man stiftat nya lagar och utvecklat samhället. Vidare skulle man prata om att synen på de brott som begås av ungdomar i förorter är ett resultat av ett gott och ont tänk. Vem säger egentligen att något är brottsligt? Jo, det är de med medel och makt. Kanske skulle den där 15-åringen som röker cannabis inte straffas i ett annat samhälle, kanske skulle det inte anses vara olagligt. Kanske om de rika i samhället hade ett egenintresse att legalisera cannabis hade det inte varit straffbart att röka på. Enligt en konfliktteoretiker är det viktigt att ifrågasätta samhällets syn på saker och ting. Tänk så hade man inte tänkt som en konfliktteoretiker. Hade kvinnor någonsin fått rösträtt? Hade homosexualitet varit olagligt och hade barnaga varit lagligt?

Viktiga vuxna och sociala relationer

Man kan också dra slutsatsen, utifrån forskning, att en viktig skyddsfaktor för dessa ungdomar är en fungerande skolgång, där ungdomen har starka sociala band till lärare och behörighet för

att kunna få en framtida sysselsättning och inte hamna i ett utanförskap. Samtidigt kan man dra slutsatsen att ungdomar som hamnar efter i skolan sannolikt påverkats av sina förutsättningar att lyckas. Förutsättningar som, enligt en konfliktteoretiker, sätts av samhället. En konfliktteoretiker skulle lyfta samhällets roll som avgörande för utvecklingen och om en ungdom hamnar i ett utanförskap. För vem har egentligen bestämt vårt skolsystem? Vem har sagt att alla barn behöver vara bra på samma saker för att lyckas? Vårt skolsystem är kanske inte gjort för alla Steve Jobs i världen, som inte är "skolsmarta" men otroligt duktiga på det de är bra på.

Men vad har då föräldrarna för roll i allt detta? Jo, enligt kontrollteorin är uppfostringsstrategier med inslag av hot, inkonsekvens och brist på övervakning omfattande riskfaktorer för brottsbenägenhet. Det sociala bandet till föräldrarna är särskilt viktigt inom denna teori. Föräldrarna är särskilt viktiga för ungdomar att utveckla hög självkontroll. Samtidigt belyser samma teori begrepp som social desorganisation och menar att det finns faktorer som påverkar bostadsområdets sociala kontroll och att i utsatta områden finns det normer och värderingar som påverkar unga att begå brott. Det kan handla om hat mot polisen eller normer i samhället i stort. Kriminalitet ses inom denna teori som ett resultat av egenskaper hos själva områden och inte hos individer. Så hur stor skyddsfaktor är sociala band om det råder desorganisation i ett utsatt område? Det vi vet är att en stödjande uppfostran är skyddsfaktor. Man skulle kunna säga att barn som har en god relation till sina föräldrar och som har deras stöd har relationen till föräldrarna att "förlora" om de begår brott.

Kontrollteorin lägger stort fokus på individen och de sociala banden. En konfliktteoretiker skulle sannolikt tänka att kontrollteoretikern lägger för mycket vikt vid individen och för lite fokus på samhällets roll. Exempelvis skulle man behöva problematisera vikten av goda relationer till föräldrar och lärare som skyddsfaktorer. Forskning säger att prosociala relationer till trygga vuxna är skyddsfaktorer, det vet vi sedan tidigare. Men om man lever i en förort där det förekommer fattigdom, segregation och normer som säger till unga killar att det är manligt att begå brott. Hur mycket kan föräldrarna påverka hur det kommer att gå för ungdomen? Är föräldrarnas vilja starkare än det patriarkala samhället? Kommer den 15-åriga killen från förorten avstå att begå brott med sina killkompisar för att han har en god relation till sin mamma? Eller är han rädd att tappa ansiktet i stunden och begår brott för att mansnormen säger åt honom att en man inte backar och segregationen gör att hans mamma inte har råd att köpa den där Kenzo tröjan till honom.

Förebyggande arbete

En ungdom som inte har lika många åtaganden, enligt kontrollteorin, har mindre att förlora och därför finns inte den kontroll som behövs för att ungdomen ska hindras från att begå brott. På så sätt skulle man kunna säga att kontrollteorin betonar att man utövar social kontroll i förebyggande syfte. Ungdomen som har prosociala band till lärare redan innan hen hamnar snett kommer att bli svårare att gå den vägen för att hen har för mycket att förlora. Detta synsätt innebär att man skulle behöva "satsa" på alla barn och unga för att se till att de har många skyddsfaktorer i sitt liv för att riskfaktorerna inte ska ta över i form av dåliga sociala band till

samhället. Vidare handlar det enligt detta synsätt om att ungdomar ska sysselsättas, de ska inte ha tillfälle att begå brott. Därmed blir fritidssysselsättning särskilt viktigt, exempelvis vuxenledda aktiviteter såsom fotboll eller fritidsgårdar blir viktiga. Slutligen ska samhället signalera till ungdomarna, i ett tidigt skede, att det är viktigt att följa samhällets regler och normer. Den övertygelsen är viktig när de lockas att begå brott.

Jag tänker att konfliktteorierna är särskilt viktiga när det kommer till förebyggande arbete med ungdomar. Många ungdomar i förorterna känner sannolikt ett utanförskap till majoritetssamhället och därför blir detta "deras perspektiv/deras teorier". Konfliktteoriernas sätt att se på samhället är att se att samhället är föränderligt och de normer som idag är normala är imorgon kanske inte det. Ett förebyggande arbete inom denna teori skulle lägga stort ansvar på samhället att försöka tänka utanför boxen. Kanske till och med lyssna på ungdomarna från förorten. Att deras, minoritetsgruppens och de utsattas, intressen får styra det förebyggande arbetet. Vad behöver de för att förändra sin situation? Vad gynnas de av? Lyssna på killen från förorten och inte myndighetspersoner som aldrig kan helt och hållet förstå förortskillen. Träffa den målgrupp som man ska arbeta förebyggande med. Låt deras röster höras och förstå att de strukturer som finns i samhället idag kanske inte alltid är de bästa. Våga ifrågasätta och lyssna på den kloka 15-åringen. Alla har något att bidra med.

Slutord

I mitt framtida yrke som socialpedagog kommer jag sannolikt att möta ungdomar som hamnat snett och som kommer från utsatta områden. Jag tar med mig från detta fördjupningsarbete att det är viktigt att komma ihåg att det finns riskfaktorer som påverkar dessa ungdomars val i livet och att de på ett sätt hamnat i utanförskap och utsatthet som ligger på strukturell nivå i samhället. Samtidigt tror jag att det är viktigt att se att alla individer har möjlighet att förändra sin situation och att man arbetar förebyggande. Målgruppen ungdomar särskilt behöver att vi som samhälle arbetar förebyggande, med anledning av att man som ungdom inte har ett helt utvecklat konsekvenstänk och ofta kan ha lägre självkontroll än en vuxen person som kanske också förstår att man har mer att förlora när man begår brott exempelvis. Det är här vi vuxna runt omkring blir så viktiga. I detta avseendet har samhället också en viktig roll, att arbeta aktivt för att motverka social problematik i de utsatta områdena och ge barn och unga bättre förutsättningar.

Källförteckning

- Brottsförebyggande rådet, BRÅ. 2009. *Orsaker till brott bland unga och metoder att motverka kriminell utveckling*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet. https://bra.se/download/18.pdf1ff479c3135e8540b2980001575/1371914736934/2009_orsaker_till_brott_bland_unga.
- Brottsförebyggande rådet, BRÅ. 2007. *Ungdomsbrottsligheten*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet. <https://bra.se/download/18.1ff479c3135e8540b2980008086/17+Ungdomsbrottsligheten.pdf> (Hämtad 2023-02-28).
- Bäckman, Olof; Hjalmarsson, Randi; Lindquist, J Matthew; Pettersson, Tove. 2018 *Könsskillnader i brottslighet – hur kan de förklaras?* Stockholms universitet, Samhällsvetenskapliga fakulteten, Kriminologiska institutionen. <https://www.nationalekonomi.se/sites/default/files/2018/05/46-4-obrhmjltip.pdf> (Hämtad 2023-05-30)
- Engdahl, Oskar och Lindgren, Sven-Åke. 2021. *Varför begår människor brott? 2:a upplagan*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Giddens, Anthony. & Sutton, W. Philip. 2014. *Sociologi*. 5:e upplagan. Lund: Studentlitteratur.
- Guibourg, Clara & Helmersson, Katarina & Runblom, Karin (2022) Gapet ökar mellan skolor i utsatta och välbärgade områden. *Sverigesradio*. 7 april. <https://sverigesradio.se/artikel/gapet-okar-mellan-skolor-i-utsatta-och-valbargade-omraden> (Hämtad 2023-05-29)
- Lozic, Vanja (2016) Materiell ojämlikhet försvårar lärande och lärarekrytering. Skolverket. senast uppdaterad 8 oktober 2020. <https://www.skolverket.se/skolutveckling/forskning-och-utvarderingar/artiklar-om-forskning/materiell-ojamlikhet-forsvarar-larande-och-lararekrytering#h-Resurseranvandspaliskasatt> (Hämtad 2023-05-29)
- Nationella operativa avdelningen. 2017. *Utsatta områden - Social ordning, kriminell struktur och utmaningar för polisen*. Stockholm: NOA. (Hämtad 2023-02-05).

File/Utsatta%20omr%C3%A5den%20-social%20ordning,%20kriminell%20struktur%20och%20utmaningar%20f%C3%B6r%20polisen%202017%20(5).pdf

- Nationalencyklopedin. (u.å) Ungdomsbrottslighet (Hämtad 2023-03-01).
<https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/ungdomsbrottslighet>
- Nationalencyklopedin. (u.å) Miljonprogrammet (Hämtad 2023-03-01).
<https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/miljonprogrammet>
- Polisen. (u.å) Utsatta områden. (Hämtad 2023-02-05).
<https://polisen.se/om-polisen/polisens-arbete/utsatta-omraden/>
- Sarnecki, Jerzy (2009) *Introduktion till kriminologi*. 2:a upplagan. Lund: Studentlitteratur AB.
- Sarnecki, Jerzy (2017) *Brottsligheten och samhället*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Socialstyrelsen (2020) *Bedöma risk och behov för barn och unga som begår brott eller har annat normbrytande beteende*.
<https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/kunskapsstod/2020-2-6597.pdf> (Hämtad 2023-02-05)